

Juli néni

Jaj, Juli néni, mit tegyek, hogy ne forogj most? Ne, a sírodban, mert neked még az van, csillagom. Az, hogy foroghass benne kedvedre.

Mikor én rád gondolok, hogy forognál-e, nekem, haragvón, angyalom. Mert ládd, mi már csak szórva. Szórva vagyunk és szórva leszünk, mert az olcsóbb, virágom. Cseresznyefa-ágacska, mert az, az voltál inkább, hát minek is kellett neked az a böhöm koporsó, az a vidéki messzi temetkezés a rokonok mellé. Hisz itt maradtál nekem, és lehet, hogy már csak főleg nekem maradtál, te és a történet. A story, a hagyatékod s a történet vége, jaj. Mert jaj, öreg barátném, hogy egy se, egy szomszédod se, karácsony este, egy se kopogtatott nálad, pedig a Jézus született meg újra éppen. Hát akkor mit vársz tőlem? Adok én szívesen, és adok, mert tudok. De mondd, te szívleső, te igaz ember mindig, te, hogy milyen lélekkel tegyem? Milyen lélekkel és mennyit? Hogy ne, ne csalódjak úgy, mint te. Vagy ha igen, lásd, egyezkedek máris, egyezkedek egy halállal, egyezkedek egy régmúlt világgal. A tieddel, látod-e, hogy mit és hogyan, hogy csak kicsit, csak túlélhető csalódjak.

Mert azért, nem? Azért mondtál el mindent, hogy tanuljak, hogy lássam az embert. Lássam egyenként és külön, és színről színre, és nem tükör által, és nem homályosan a szomszédaidat, akik számolatlan fogadták a készleteidet. A kicsi boltod árukészletét, amit szép lassan hozzájuk vándoroltattál, mikor láttad, hogy közel az államosítás. És nem akasztottad föl magadat, és nem mondtál olyan sületlenségeket, hogy oda, mindjárt odalesz egy élet, a te életed műve. És nem locsintottad szét a fejedet se, se aszfalttal, se golyóval, pedig mérhetetlen haragodhoz az illetet volna. Hogy kárpótlás nélkül, egyik napról a másikra ebrudaltak ki a boltból, s hogy megalázzanak, hogy éreztessék veled, fordult a kocka, szabad a nincstelennek nincstelenné tenni, hát a kabátodat se hagyták, hogy felvedd. De mit bántad ezt te már! Te túl voltál mindenféle államosításon. Csak falak voltak azok már teneked, csak falak és polcok, áru nélkül és a te lelked nélkül. Mert a te lelked már rég, már hetek óta a szomszédoknál volt,

JUHÁSZ ZSUZSANNA (1958) az ELTE pszichológia szakán végzett. Prózakötete *Hát micsoda nő* ez címmel megjelenés előtt.

szépen elosztva, zsír, liszt, hagyma, krumpli, cukor és hús. Mind a szomszédoknál volt addigra, a szomszédok gyomrában rég. A te lelked az ő testükben volt szépen elosztva, felstócolva rég. És karácsony este szálltak a szagok, ki a szomszédok ajtaján át. A jótékony pörköltszag, az evéshez kedvet is csináló, savanykás, húsos káposzta szaga, és a süteményeké keresztbe-kasul, mert méretlenül adtad a diót is, mákot is az utolsó pillanatban.

És neked, neked nem volt akkor este főznivalód, cseresznyefavirágom, nem, mert mindent odaadtál, gyorsan és titokban, mindent oda. Mert neked mindegy volt, hogy adsz vagy eladsz, mindegy már. Neked szenvedélyed volt, a véredben volt az élet ide-oda áramlása. Hát nem hagytál magadnak semmit, te otaku, te. Te isten barmocskája, hogy magadra nem gondoltál, hogy magad kövezted ki a magad útját a csalódásod felé, te! Mert szálltak, jöttek a szagok befelé, de aznap este se férfinak, se nőnek nem volt érkezése tehozád. És te ültél otthon tétlenül, tétlenségre kárhoztatva, és moshattad volna tisztára a szemedet és a szívedet a könnyeiddel. És fogadkoztál is bizonyára bolondul, hogy te nem, te soha többé nem adsz szóltanul és csak úgy. Hogy ezentúl igazi, méricskélő ember leszel. Kiméred, ki, hogy mi jön be és mi ki, hogy többé ne legyen okod a csalódásra. Pedig hát azok a szomszédok, azok a se nők, se férfiak akkor este, akkor este tán csak azt gondolták, hogy ennyit adtál nekik hetekig, akkor magadnak kétszer, sokszor ennyit hagytál. Mert ládd, ők, ők voltak az emberek. Az igaziak, mert az ember ilyen, lásd. Képzelné se tudták tán, hogy te semmit, de semmit nem hagytál magadnak. És az is lehet, ágacska, hogy tort ültek aznap éjjel, a bosszú, a visszaadás torát, a kihasználtság, a megalázottság, a kiszolgáltatottság bosszújának a torát. Terajta, virágom, terajta báránykám. Mert te voltál aznap este kéznél, és ezért a te lelkedet lógatták fel a lámpavasra, míg te csalódottan zokogtál odahaza, ott, ahol többé otthonra nem nagyon leltél. S aztán el is költöztél onnan, és te már halott vagy, tán kibírod már azt is. A tort, a múltbéli tort, mert mintha nem is töltött káposztával, de az ördög gyümölcsével zabálták volna tele magukat, beszippantotta őket az örvény. Mert lásd, barmocská, nem lehet csak egy icipicikét állni a bosszút. A bosszúhoz valami nagy kell, valami óriási.

S ha nem lett volna szenteste, tán a véredet is veszi az, aki, aki aznap este bekopog mégis hozzád. És látod, lásd csak, megméréttél mégis, meg, hiába, hogy addig is és az után az este után is te valahogy a méretlenség hitét választottad. Mert nem vészelt el mégse útközben, a halálig a te lámpavasat látott lelked, s a csontjaid is egymás mellett nyugszanak szépen, tán Lillafüreden. És könnyűnek se találtattál, dehogy. Nyomsz engem, nyomod a mellemet napok óta. Nyom ez a szerencsétlen gondolat, hogy tán nem is olyan rossz bűnbaknak lenni. Állni, kiállni a bosszú járatait a szívünkhöz, mert lásd, sokszor kapok én is mások hanyagságáért, ügyetlenségéért a fejemre. De nem szólok vissza, nem árulkodom, mert kell a pénz. Megadom hát azt, ami a császáré, hagyom a függesztőmet, hogy azt érezze, csak és egyedül tőle függ az életem, mintha nem is csak kenyéradóm, de császárom volna. Viszont ami

az istené, az az istené, lásd, cseresznyefa ágacskám, lásd te, ha én nem látom magamban.

És nem a mi bűnünk, ha a bárány vére még mindig csörgedez, s az se, ha nem áll el soha. Inkább terajtd, bogaram, akkor, és énrajtam most. Inkább egy vagy, kevés a százak és ezrek helyett. Inkább te, aki hívod, kihívod, mert halott vagy, mert bírtad élve is, elbírtad a csalódást az emberben, el, hogy szüksége, kenyérnél is nagyobb szüksége van a bosszúra, s aztán a tudásra, hogy a bosszú nem jó semmire, hogy a bosszú csak még nagyobb bosszút akar.

S ők már, a szomszédaid, no, nézd csak, nem igazából, csak képzeletben tették. Csak képzeletben a bosszút. Fejben, csillagom. Bár bizonyára a végsőig vittek mindent. Minden elfojtott indulatot, mert aztán már csak csendben, vagy alig köszöntek. Nem volt maradásuk a közeledben, nem volt maradásuk a saját képzeitek közelében. Ami az ördög műve, az ördög pillanatnyi műve volt, bizonyára.

De költözni te költöztél. Előbb ide, fölibém, aztán odaátra. S adok én, ne félj, adok. És számolatlan. De ha kell, azért a csalódástól, az igazi nagytól megóvhatnál, angyalom, mert öreg vagyok én már minden kereszthez és mindenféle egyházi jelképhez. Botlom csak el szépen, ha itt lesz az ideje, lelkem virága, és hagyd szétloccsanni a fejemet. Akárhol, szabadon.

(Mert ugye haló porodban se bírnád ki, még élő korod múltbeli-képzeti emlékének se, ahogy szimpla, koedukálhatatlan bosszúvágyból a nők megtépnek és a férfiak pedig, jaj, megfogdossák a melleket, mielőtt leköpnének és sarkon fordulnának. Vagyis az az egy nő vagy férfi, aki szenteste mégiscsak bekopogott volna az ajtódon. Te is megúsztd, öreglánya. Öreglánya angyalom.)

Az anyám szoknyája

Hogy lesz-e piaca? Hát tudom én? Azért főzöm most, mert most érek rá, és sajnálnám, ha ott rohadna rekeszekben. Tudod, amiket te szereztél, amiket te sajnáltál meg, hogy szép kis műanyag ládácskák ezek, kár volna nekik zúzdában végezni.

A birs meg hasznos, de nem szeret sokáig magában. Megrohad, ha felejtik. Megrohad ládában, megrohad társaival, de tarthatod önös magában is, megrohad úgy is előbb vagy utóbb. Mert ebben olyan, mint az ember. Ha nem veszik hasznát, valami elkezdi belülről rágni. Hát ne kérdezd, miért és merre, és miért most. Csak. Csak úgy.

Hadd legyen már valami, amit csak úgy, kedvemre csinállok. Más pálinkát főz belőle, én sajtot. Mi van ebben? Meg ha már kérdezed, hát azért is főzöm,

mert aztán ha kész, csak szárad. Enni nem kér, csak van, nem rohad, nem is penészedik. Csak szárad az idők végezetéig. Végre valami, ami majdnem-hogy örök.

Pedig nem mű, nem műanyag, hanem szerves, de dacol minden gombapénész-invázióval szemben. Harcol, de csendesen. Panasz, jajszó és hiszti nélkül. Tán még tanulok is tőle valamit, lásd csak. És ne irigyeld tőle az időt, amit rászánok. Unokám nincs, a két kutya meg, úgy látszik, mégse elég unokapótlásnak. No meg fiú, kan mind a kettő, kéne ide még egy kis lány, lányosság is. És ez a birs, lásd, mindent befogad, rakhatsz bele bármit, diót, mandulát, aszalt más gyümölcsöt, befogadja és megvédi, meg minden rontástól. Mint a magzatvíz, lásd-e, úgy óv minden beléje került gyümölcsfa fiát-magzatját. Hát lehet-e jobb, kedvesebb ikonja ennek a kornak, amikor is a kapcsolatok olyannyira lazák, olyannyira ritkásan szövöttek, hogy nehéz megkapaszkodni bennük a már megszületett gyerekeknek is, nemhogy a csöpp magzatkáknak.

Hát tudom én, mire lesz jó ez itt? Ez az aranysárga lé, ez a most még cukros, ragacos trutyi? De ha kész lesz, tán emlékeztető lesz, hippocampális, vagyis íz- és szagemlékeztető tán az agyban. Hogy egyszer volt gyerekkorunk, és volt benne birs vagy sima alma és fahéj, és még valaki más is volt, hogy mindezt egybefőzze. És akkor gyerekek is voltunk, gondtalanok jó pár évig, néhány évtizedig.

És akkor nekünk tartozásunk van, amit ideje megadni. Meg, az anyáknak, és továbbadni a könyvelést a gyerekeinknek. A szellemét az íratlan törvénynek, hogy ha egyszer kaptál, azt add vissza. Mindegy, mikor, mivel és kinek, de add, hogy kerek legyen a világ.

Kerek, mint a kismamák hasa bárhol a világon. És tudd, mielőtt főzésbe kezdek, az ablakhoz szoktam menni, hogy megnézzem a madarakat. És titkon és szavak nélkül, némán a szívem sóhajával kérem őket, hogy segítsenek. Mert az Isten nekem messze van, de ők közel, és nem is olyan hatalmasak, mint Isten.

Tudod, főleg a cinkepárt szoktam hívni segíteni, és a galambokat is persze, a haszontalanokat, akiket véletlenül etetek, a cinkékkal együtt. Mert nem szabad, tilos itt a galambokat etetni. Viszont rohadni lehet, némán, egyedül, eldugottan. Mint a kóbor macskáknak, ha kifog rajtuk a tél. De etetni őket is etetik a környéken, titokban. Mert kóbor állatnak, négy lábúnak lenni itt azt se szabad.

No de mi lenne Velence galambok, Róma pedig macskák nélkül? Etető öregasszonyok és motyogó vénemberek és persze totyogó gyerekek nélkül a világ?

És szoknya nélkül, amibe jó kapaszkodni a földre huppanás helyett.